

Ստորեւ կը հրատարակենք Հ. Բ. Ը. Միութեան Ընդհ. Տնօրէն Մ. Հայկենցի դամբանականը, զոր ան արտասանեց Յուլիսի էին, Վայսիլիոյ Միլրը Զափրլ մեռելատան մէջ, Ուրթ. Տրթ Վարդգէս Մկրտիչեանի գաւաղին առջեւ :

Եկած ենք խոնարհելու համար գաղափին տալն քրիստոսանման հայտ մը: Եկած եմ յոնու Յիւստոս Նախագահ Այեք Մանուկեանի և կեդրոնական վարչական Ժողովի գործակիցներուն լուսաւոր երթ մողթելու ազգին բարեբարին և մեր երկարամեայ փոխ-Նախագահին: Եկած եմ վկայելու համար յանուն Հայկական Բարեգործական Ընդհ. Միութեան, որ Տրթ. Մկրտիչեան չէ մեռած, սրովհետեւ չէր կրնար մեռնիլ...

Աշխարհ եկած էր ուրիշ աշխարհէ մը և այս աշխարհի իր օրերը ապրեցաւ ուրիշ աշխարհի մը համար:

Անձանօթ այս երկրին բառին և բարձրին, դարձաւ նշանաւոր գիտնական և ղեկավարեց ամենէն նշանաւոր քիմիարանդակոն տարրալուծութեանին գիտահետազոտական բաժինը, բոլոր ճիւղերէ չսողաց գիտնականի պատմականօժիտով և նախընտրեց ճշդաւորի ցոյցոտին, շեղինակ հակառակ խակին կամ ծխածի միտարուն արժէք ներկայացնող ուսումնասիրութեանց և եւէր մարդկութեան բարիքին համար հոյակապ գիտերու, առեց աւգատապարտեց այն զխառնակներ. որոնք կը կշտանան գիտութեամբ անապատացնելով իրենց և մարդկութեան հոգին, որովհետեւ ինք ամէն օր իր հոգիին պատմականներ կը բանար մշակոյթի, կրօնի, փոխօրհայտութեան, քաղաքականութեան, տնտեսագիտութեան և Ֆիլոսոֆի արեգակին և մշակչին:

1913-1958, 45 տարի, այսինքն Ամերիկա ոտք դնելէն մինչև հանգստեան կոչուելը դուրս մնաց հայութեան պարտունակէն, զինք չտեսաւ Ամերիկահայութիւնը, թիմին վրայ չերեցար, բնաւ, բոլոր հայութիւնը իր մէջ ապրեցուց, բոլոր հայութիւնը իր խորանր բրաւ, մինչև որ հաշուաւորագործ իր ձեռքով, նայուածքը գետին, և Բարեգործականը ճանչցաւ գաղափարի և հաւատքի հակառակ: Հայութիւնը՝ միմ բարեբարը:

Երբ պնակ լուսւով, արամարհուելով և արատաւելով կ'ուսանէր Գորնէլ համալսարանին մէջ, և կողքին անցնող աղջիկները գաղտագողի կը նայէին արեւիքէն եկած կապուտաւունի և գեղադէմ այլ ամօթխած այս աղուն, ինք կը քալէր արագօրէն, կը վազէր ետէն կանչի մը, զոր լսեր էր Պոլսէն նաւ բորձրացած պահուն. և ետէն եկուր: Յեղի՛ն ձայնն էր:

Ճիւղէ՛ ունեցածդ և ետէն եկուր: Քրիստոսապաշտ ժողովուրդին կանչին հպատակեցաւ քրիստոսանման գիտնական Հայը, որուն համար արբաղան վրէժխնդրութեան կարիքի մէջ միջոց կար — ուսուսմով և ուսումնականօժիտով, մտաւորականով և մտաւորականութեամբ, գիտնականով և գիտութեամբ հարուածել թշնամին, Եւ տուաւ ունեցածը Բարեգործականին, տեղի ճիւղ՝ Հայութեան — ո՛չ միայն դրամ, այլև միտք. ո՛չ միայն հաւատք, այլև աշխատանք:

* * *

Սիրելի՛ տղաք, կին չունին որ սուգ պահէ, զաւակ չունին որ լայ կամ... խնդայ: Աւելի՛ լաւ: Կան բազմահարիւր համալսարանաւարաներ, որոնք կ'ապրեցնեն քեզ, և տակաւին պիտի ըլլան բազմահազար համալսարանաւարաներ, որոնք պիտի ապրեցնեն քեզ որքան

Վ Ա Հ Ե Հ Ո Յ Կ

(1890 — 1983)

Ֆերէզնոյի մէջ (Գալիֆօրնիա), Յունիսի 15-16՝ Զորեքշարթիէն Հինգշարթի լուսոցող գիշերին, այս կեանքին դէմ իր աչքերը փակեց հայ գրական անդամատանի մէջ շնչող երիցագոյն անդամը, ծանօթ ու տիրուած արձակագիր Վահէ Հայկը՝ 93 տարեկանին:

Ծնած է Խարբերդ, աւագանի անունով Վահէ Տինճեան: Հայրը զոհ դացած է Մեծ Նդեռնին, իսկ մայրը ազատած է Ամերիկեան միախոնարներու օգնութեամբ, 1923ին միասին անցած են Ամերիկա:

Վահէ Հայկ իր ուսումը ստացած է Խարբերդի Ամերիկեան եփրատ Գոլէճը, անձնական դասեր ալ տանելով մեր գաւառական գրականութեան փառքերէն Թլկատինցիի մօտ: Մեծ կոտորածէն ամիս մը առաջ, երկու ընկերներու հետ փախած է Պոլիս: 1920ին անցած է Յունաստան և հոն մնացած 3 տարի, ընտանիքի վերադարձ անդամներուն հետ Նոր Ալիսարի անցնելէ ետք հետեւած է Պոսթոնի համալսարանի օրէնքի, պատմութեան և գրականութեան դասընթացներուն:

Ուսանողութեան շրջանին խմբագիրը եղած է Հ. Բ. Ը. Միտթեան պաշտօնաթերթ Յուշարարի: Ապա կանչուած է Ֆերէզնո, ստանձնելու համար, չորս տարուան համար, խմբագրութիւնը ճնշող Օրս եռօրեայի: Այդ միջոցին շախմատակցած է Պոսթընի Վոյաքարս, Պէյրուսի Ջարթթօնք և Գահիրէի Արեւ օրաթերթներուն, Զօպանկանի Անահիտային (Փարիզ), Նիւ Յորքի Աշայաստանի կոչնակային, Վերիտասարդ Հայաստանէին և Արարիքին (այժմ Լոս Անճէլըս): Քանի մը տարի ալ եղած է պատուակալ խմբագիր Աշայաստանի կոչնակա շաբաթաթերթի, Փրօֆ. Գր. Ա. Սարաֆեանի և Վեր. Ա. Ա. Պետիկեանի հետ:

Հրատարակած է Աշայրենի Միասն անուան տող պատմուածքներու հինգ հատորներ, գաւառային և գաղթային կեանքէ վերցուած հարցեր շօշափող, որոնք հրատարակուած են նաև Հայաստանի Պետհրատային կողմէ և որոնցմով կրցած է իր տեղը ազանովիւ սփռալու հայ գրականութեան համեստ ածուին մէջ: Ունի առոյգ ոճ ու պատմելու շնորհ:

Ատկէ զաւ, Վահէ Հայկ հեղինակն է պատմական և մշակութային տրտէքով այլ հատորներու, որոնցմէ կ'արժէ յիշել Արարիքի և Անոր Ոսկողէն Դաշար՝ 1500 մեծագիր էջերով, և Վաւաւաւոր Դէմքեր Ուր Օրերուն Վրայ՝ մօտ 400 մեծագիր էջերով:

Իր մահով, Ամերիկահայ գրականութիւնը կը կորսնցնէ իր սակաւաթիւ մշտնիւրէն մին, ինչ փոյթ թէ վերջերս քաշուած գրական հրապարակէն, հասած ըլլալով տարիքի մը՝ ուր մինչև օրս մեր գրողներէն ոչ ոքի վիճակուած էր հասնիլ:

ստեն որ կայ քու ամենասիրելի Բարեգործականը, որովհետև անոնց ուսումնական գափինները ուռգուած են և պիտի ուռգուին դամբանընկէց ազատահոգ քրտինքովդ:

Ձէիր հաւատար որ կը մեռնէիր ...

Եթէ կեանքի մէջ արհամարհեցիր բան մը, այն առ. մահն էր:

Կեանք մը ամբողջ աղբեցար այնպէս որ կեանքդ յաջորդէ մահուանդ:

Արդարեւ՝ կեանքը կը սկսի այսօր, երբ այլևս ոչ ոք պիտի տեսնէ

քեզ: